

Zróżnicowanie płci i wieku

5

Dziś się nauczysz:

- ▶ odczytywania informacji z piramidy płci i wieku
- ▶ jak obecnie wygląda piramida płci i wieku ludności Polski
- ▶ jakie będą skutki starzenia się polskiego społeczeństwa

Piramidy płci i wieku

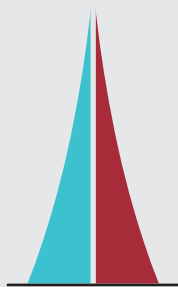
Jednymi z podstawowych cech demograficznych danego kraju są **liczba osób** w poszczególnych **przedziałach wiekowych** oraz ich **płeć**. Te dane nazywa się **strukturą płci i wieku ludności**. Przedstawia się ją na wykresie, zwanym **piramidą płci i wieku**. Sam kształt piramidy dużo mówi o populacji danego obszaru, ponieważ pokazuje, ile żyje na nim osób w danym wieku.

- ▶ Powiedz, jaki kształt ma zazwyczaj piramida płci i wieku społeczeństwa młodego, a jaki – społeczeństwa starego.

Rodzaje piramid płci i wieku

Społeczeństwo młode

- szeroka u podstawy
- wąska u góry
- dużo więcej dzieci i młodzieży niż osób starszych

W wielu przypadkach jest to piramida krajów słabo rozwiniętych.

Społeczeństwo stare

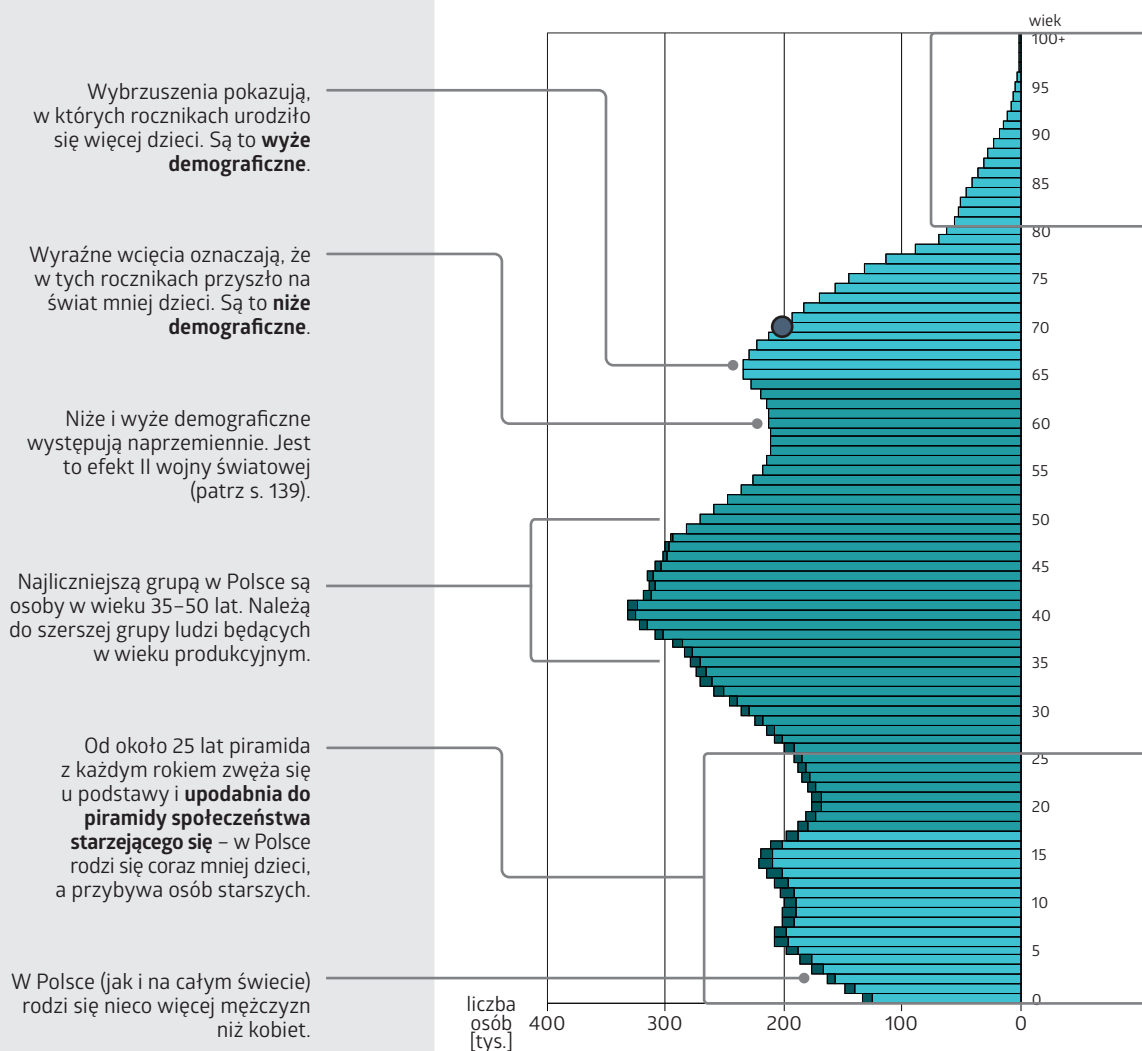
- szeroka w górnej części
- zwężająca się ku dołowi
- więcej osób w średnim wieku i starszych niż dzieci

Taką piramidę często mają kraje wysoko rozwinięte.

Struktura płci i wieku ludności Polski

Zbieranie danych statystycznych o wieku danego społeczeństwa ma duże znaczenie m.in. dla gospodarki państwa. Przede wszystkim ustala się, ile osób jest w danej chwili w **wiek produkcyjnym** (zdolności do pracy) i ile ich będzie w przyszłości. W Polsce wiek ten określono dla kobiet na 18–59 lat, a dla mężczyzn na 18–64 lata. Osoby młodsze są w **wiek przedprodukcyjnym**, starsze – w **poprodukcyjnym**.

- ▶ Wyjaśnij, czym jest wiek produkcyjny.
- ▶ Zastanów się, czy podczas rekrutacji do szkoły średniej lepiej być osobą urodzoną w niżu czy w wyżu demograficznym.

Piramidę płci i wieku ludności, zawierającą te informacje, czytamy podobnie jak inne wykresy słupkowe (mając na uwadze, że tutaj słupki leżą poziomo i rosną w dwóch kierunkach). Przykładowo, aby poznać odpowiedź na pytanie, ilu w 2024 r. było 70-latków, należy:

- ▶ znaleźć na pionowej osi 70 (wiek);
- ▶ sprawdzić, dokąd sięgają obydwie słupki przy 70 – niebieski (liczba mężczyzn) i czerwony (liczba kobiet);
- ▶ zsumować dwie odczytane liczby.

70-letni mężczyźni

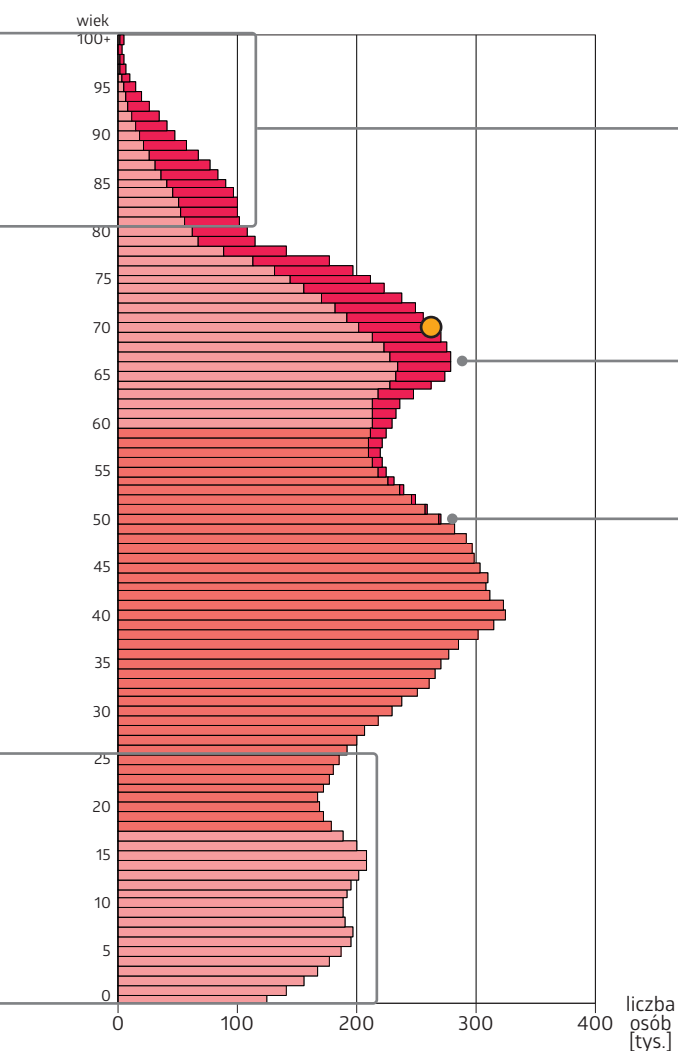
● ok. 200 tys.

70-letnie kobiety

● ok. 260 tys.

razem 70-latków

●● ok. 460 tys.

Najmniej jest ludzi najstarszych, czyli w wieku **powyżej 80 lat**.

Kobiety żyją na ogół dłużej niż mężczyźni. Wśród osób po 50. roku życia więcej jest zatem kobiet.

Liczba mężczyzn i kobiet wyrównuje się około 50. roku życia.

Piramida płci i wieku ludności Polski (2024 r.)

- wiek przedprodukcyjny i poprodukcyjny mężczyzn
- wiek produkcyjny mężczyzn
- nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet
- wiek przedprodukcyjny i poprodukcyjny kobiet
- wiek produkcyjny kobiet
- nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn

▲ W polskim społeczeństwie będzie coraz więcej osób starszych i coraz mniej młodych.

Przewidywana liczba ludności Polski

2030 r. 37,05 mln

2040 r. 35,26 mln

2050 r. 33,20 mln

2060 r. 30,93 mln

- ▶ Podaj dwie przykładowe różnice między obecną piramidą płci i wieku ludności Polski a tą prognozowaną na 2060 r.
- ▶ Powiedz, czy dla polskiego społeczeństwa przewiduje się wzrost liczby młodych osób czy starzenie się społeczeństwa.

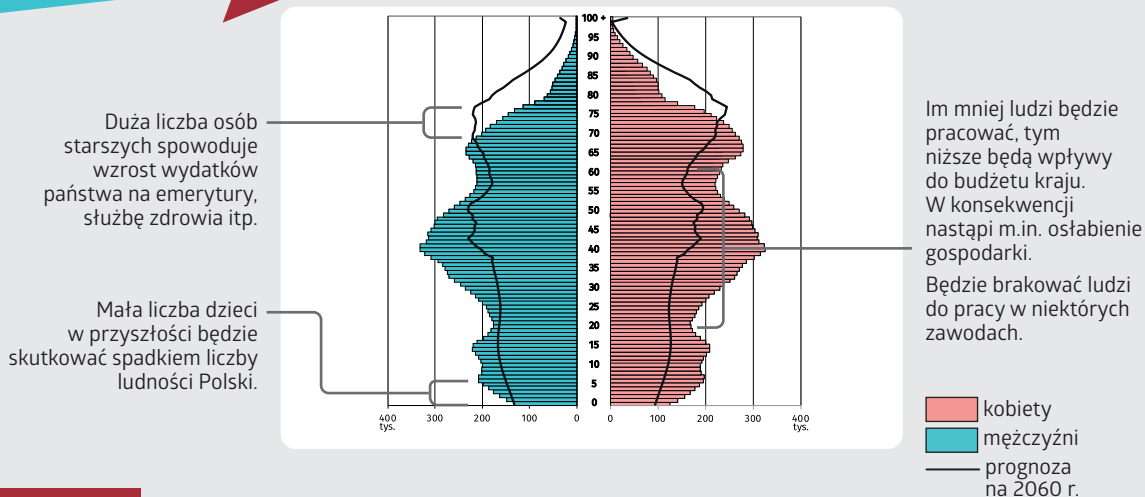
Przyszłość demograficzna polskiego społeczeństwa

Na piramidzie płci i wieku ludności Polski wyraźnie widoczna jest **spadająca liczba urodzeń**. Demografowie prognozują, że w przyszłości taki trend się utrzyma. Jeśli dziś jest mniej dzieci niż kilkadziesiąt lat temu, wkrótce będzie mniej młodych dorosłych, którzy mogliby zostać rodzicami. A zatem ich dzieci też będzie mniej.

Aby dane pokolenie było równie liczne jak poprzednie, każda para powinna mieć średnio dwójkę dzieci. W Polsce od wielu lat ten stan nie jest osiągnięty – większość par decyduje się na **jedno dziecko**, a ponadto rośnie liczba osób **bezdziatnych** (przyczyny – patrz s. 140).

Jednocześnie, m.in. dzięki rozwojowi medycyny i poprawie jakości życia, ludzie żyją coraz dłużej. W efekcie w przyszłości **społeczeństwo polskie będzie dużo starsze** niż dziś. Najwięcej będzie ludzi w wieku 60–70 lat, a liczba ludności Polski będzie się zmniejszać.

Prognoza demograficzna dla Polski (2060 r.)

To, co najważniejsze

- ▶ Strukturę płci i wieku ludności danego kraju przedstawia się na wykresie zwanym piramidą.
- ▶ Piramida młodego społeczeństwa:
 - szeroka u podstawy (dużo urodzeń żywych);
 - wąska u góry (mało osób starszych).
- ▶ Piramida starzejącego się społeczeństwa:
 - wąska u podstawy (mało urodzeń żywych);
 - szeroka w górnej części (dużo osób starszych).
- ▶ Piramida płci i wieku ludności Polski (obecnie):
 - naprzemienne niższe i wyższe demograficzne;
 - najwięcej osób w wieku produkcyjnym (zdolności do pracy);
 - w młodszych grupach wiekowych więcej mężczyzn, w starszych – kobiet.
- ▶ Prognoza dla Polski:
 - w przyszłości będzie się rodziło mniej dzieci;
 - społeczeństwo będzie się starzeć;
 - nastąpią liczne negatywne konsekwencje ekonomiczne starzenia się społeczeństwa (np. mniejsza liczba pracowników, mniejsze przychody z podatków, wzrost wydatków na emerytury i służbę zdrowia).

ZADANIA

1. Odczytaj z piramidy płci i wieku (s. 148–149):
 - a) ile jest w przybliżeniu w Polsce kobiet w wieku 45 lat;
 - b) ile jest w przybliżeniu w Polsce mężczyzn urodzonych w 2000 r.;
 - c) kto – mężczyźni czy kobiety – przeważa liczebnie w grupie ludności w wieku 30 lat.
2. Wyjaśnij krótko, dlaczego w piramidzie płci i wieku ludności Polski występują wyraźne wcięcia i wybrzuszenia.
3. Wymień trzy negatywne skutki starzenia się społeczeństwa.
4. Na podstawie dodatkowych źródeł wiedzy odpowiedz, z jakich powodów średnia długość życia kobiet jest większa niż mężczyzn.